

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

SYLABUS ZAJĘĆ Informacje ogólne

Nazwa ZAJĘĆ: BIOETYKA	
Rodzaj ZAJĘĆ	Obowiązkowy
Wydział PUM	Wydział Medycyny i Stomatologii
Kierunek studiów	Lekarsko-dentystyczny
Specjalność	-
Poziom studiów	jednolite magisterskie
Forma studiów	Stacjonarne / niestacjonarne
Rok studiów /semestr studiów	Rok V, semestr IX
Liczba przypisanych punktów ECTS	0
Formy prowadzenia zajęć (liczba godzin)	Seminaria (7)
Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się *	☒ zaliczenie na ocenę: ☐ opisowe ☐ testowe ☐ praktyczne ☒ ustne ☐ zaliczenie bez oceny ☐ egzamin końcowy: ☐ opisowy ☐ testowy ☐ praktyczny ☐ ustny
Kierownik jednostki	dr hab. n. med. Aleksandra Kładna
Adiunkt dydaktyczny lub osoba odpowiedzialna za przedmiot	dr hab. n. med. Aleksandra Kładna
Nazwa i dane kontaktowe jednostki	Zakład Historii Medycyny i Etyki Lekarskiej, zhmel@pum.edu.pl, tel. 091 48 008 21
Strona internetowa jednostki	https://www.pum.edu.pl/wydzialy/wydzial-lekarsko-biotechnologiczny/zaklad-historii-medycyny-i-etyki-lekarskiej
Język prowadzenia zajęć	polski

* zaznaczyć odpowiednio, zmieniając na

Informacje szczegółowe

Cele zajęć		przyswojenie wiedzy teoretycznej w oparciu o system norm etycznych i prawnych
Wymagania wstępne w zakresie	Wiedzy	Posiada znajomość norm prawnych i etycznych
	Umiejętności	Posługuje się normami etycznymi i prawnymi przy wykonywaniu zawodu
	Kompetencji społecznych	Posiada nawyk komunikowania się z pacjentem

EFEKTY UCZENIA SIĘ			
lp. efektu uczenia się	Student, który zaliczył ZAJĘCIA wie/umie/potrafi:	SYMBOL (odniesienie do efektów uczenia się dla kierunku)	Sposób weryfikacji efektów uczenia się*
W01	rozumie znaczenie komunikacji werbalnej i niewerbalnej w procesie komunikowania się z pacjentem i pojęcie zaufania w interakcji z pacjentem	K_D.W04	O, SP, PS
W02	rozumie funkcjonowanie instytucji medycznych oraz społeczną rolę lekarza	K_D.W05	O, SP, PS
W03	zna zasady altruizmu i odpowiedzialności klinicznej	K_D.W12	O, SP, PS
W04	zna imperatyw i wzorzec zachowania lekarza ustalony przez samorząd zawodowy lekarzy i lekarzy-dentystów	K_D.W14	O, SP, PS
W05	zna prawa pacjenta	K_D.W15	O, SP, PS
W06	zna historię medycyny, ze szczególnym uwzględnieniem historii stomatologii	K_D.W16	O, SP, PS
W07	zna kształtowanie się nowych dyscyplin medycznych	K_D.W17	O, SP, PS
W08	zna osiągnięcia czołowych przedstawicieli medycyny polskiej	K_D.W18	O, SP, PS
W09	zna zasady ochrony własności intelektualnej	K_D.W19	O, SP, PS
U01	uwzględnia w procesie postępowania terapeutycznego subiektywne potrzeby i oczekiwania pacjenta wynikające z uwarunkowań społeczno-kulturowych,	K_D.U01	O, SP, PS
U02	dostrzega i właściwie reaguje na oznaki zachowań antyzdrowotnych i autodestrukcyjnych	K_D.U02	O, SP, PS
U03	buduje pełną zaufania atmosferę podczas całego procesu diagnostycznego i leczenia	K_D.U03	O, SP, PS
U04	potrafi budować pełną zaufania atmosferę podczas całego procesu diagnostycznego i leczenia	K_D.U04	O, SP, PS
U05	podejmuje działania zmierzające do poprawy jakości życia pacjenta i zapobiegania jej pogorszeniu się w przyszłości	K_D.U05	O, SP, PS
U06	przeprowadza rozmowę z pacjentem dorosłym, dzieckiem i rodziną z zastosowaniem techniki aktywnego słuchania i wyrażenia empatii	K_D.U06	O, SP, PS
U07	rozpoznaje i stosuje środki przewidziane normatywnie, gdy istnieje konieczność podjęcia działań lekarskich bez zgody pacjenta lub z zastosowaniem przymusu wobec pacjenta	K_D.U09	O, SP, PS
U08	pracuje w zespole wielospecjalistycznym, w środowisku wielokulturowym i wielonarodowościowym	K_D.U10	O, SP, PS

U09	w działaniach zawodowych przestrzega obowiązujących regulacji prawnych i kieruje się wzorcem etycznym ustalonym przez korporację	K_D.U11	O, SP, PS
U10	przestrzega praw pacjenta, w tym: prawa do ochrony danych osobowych, prawa do intymności, prawa do informacji o stanie zdrowia, prawa do wyrażenia świadomej zgody na leczenie lub odstąpienie od niego oraz prawa do godnej śmierci	K_D.U12	O, SP, PS
U11	wykazuje odpowiedzialność za swój rozwój zawodowy i wkład w dalszy rozwój nauk medycznych	K_D.U13	O, SP, PS
U12	rozpoznaje własne ograniczenia, ocenia własne deficyty i potrzeby edukacyjne oraz planuje aktywność edukacyjną i jej ewaluację	K_D.U14	O, SP, PS
U13	przekazuje swoją wiedzę innym	K_D.U16	Zaliczenie na ocenę ustne
K01	wykazuje nawyk samokształcenia i uczenia się przez całe życie	K_K01	
K02	akceptuje potrzebę standardów etycznych i uwarunkowania prawne związane z wykonywanym zawodem	K_K02	
K03	wykazuje szacunek do ludzkiego ciała	K_K04	
K04	okazuje szacunek wobec pacjenta, grup społecznych oraz troskę o ich dobro i bezpieczeństwo	K_K05	
K05	postrzega potrzeby kompleksowego rozumienia zjawisk fizycznych w aspekcie organizmu ludzkiego	K_K06	
K06	rozumie poczucie odpowiedzialności za powierzone dobro	K_K07	
K07	rozumie znaczenie relacji między badającym i badanym	K_K08	
K08	rozumie potrzebę zachowania tajemnicy lekarskiej i poszanowania praw chorego	K_K09	
K09	potrafi formułować opinie dotyczące różnych aspektów działalności zawodowej	K_K10	

Tabela efektów UCZENIA SIĘ w odniesieniu do formy zajęć

Ip. efektu uczenia się	Efekty uczenia się	Forma zajęć						
		Wykład	Seminarium	Ćwiczenia	Ćwiczenia kliniczne	Symulacje	E-learning	Inne formy
W01	K_D.W04		X					
W02	K_D.W05		X					
W03	K_D.W12		X					
W04	K_D.W14		X					
W05	K_D.W15		X					
W06	K_D.W16		X					
W07	K_D.W17		X					
W08	K_D.W18		X					
W09	K_D.W19		X					
U01	K_D.U01		X					
U02	K_D.U02		X					
U03	K_D.U03		X					
U04	K_D.U04		X					

U05	K_D.U05		X					
U06	K_D.U06		X					
U07	K_D.U09		X					
U08	K_D.U10		X					
U09	K_D.U11		X					
U10	K_D.U12		X					
U11	K_D.U13		X					
U12	K_D.U14		X					
U13	K_D.U16		X					
K01	K_K01		X					
K02	K_K02		X					
K03	K_K04		X					
K04	K_K05		X					
K05	K_K06		X					
K06	K_K07		X					
K07	K_K08		X					
K08	K_K09		X					
K09	K_K10		X					

TABELA TREŚCI PROGRAMOWYCH			
Ip. treści programowej	Treści programowe	Liczba godzin	Odniesienie do efektów uczenia się do ZAJĘĆ
Semestr zimowy			
Seminaria			
TK01	Obowiązujące zasady etyczne w naukach biomedycznych. Przysięga Hipokratesa i inne przysięgi lekarskie. Deklaracja helsińska, tokijska, genewska. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, polskie kodeksy etyki lekarskiej- przedwojenny Kodeks Izby Lekarskich, Zbiór zasad etyczno-deontologicznych polskiego lekarza, Kodeks Etyki Lekarskiej, Europejska konwencja bioetyczna.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09
TK02	Problemy moralne podejmowanych badań i eksperymentów oraz ich zastosowań. Transplantologia, eksperymenty medyczne- aspekty etyczne i prawne.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09
TK03	Poszanowanie prawa i godności ludzkiej. Poszanowanie etycznych i moralnych zasad prowadzenia eksperymentu medycznego. Zagrożenia i korzyści wynikające z prowadzenia badań w naukach medycznych i biomedycznych.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09
TK04	Etyczne aspekty w okresie choroby, umierania i śmierci. Problem eutanazji w świetle medycyny hipokratejskiej .Dylematy prawne i etyczne związane z reanimacją i uporczywą terapią.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09
TK05	Etyka a epidemiologia. Ekonomiczne uwarunkowania nauk medycznych i biomedycznych.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13,

			K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09
TK06	Ochrona własności przemysłowej, intelektualnej i prawa autorskiego.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09
TK07	Wybrane zagadnienia z historii medycyny w zakresie pojęć z bioetyki. Spostrzeżenia i rozważania w rozwoju nauk medycznych i biomedycznych.	1	W01, W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, W09, U01, U02, U03, U04, U05, U06, U07, U08, U09, U10, U11, U12, U13, K01, K02, K03, K04, K05, K06, K07, K08, K09

Zalecana literatura:	
Literatura podstawowa	
1.	Brzeziński T.: Etyka lekarska. PZWL, Warszawa, 2002
2.	Beauchamp T., Childress J., Zasady etyki medycznej
3.	Biesaga T., Elementy etyki lekarskiej
4.	Gillon R., Etyka lekarska. Problemy filozoficzne
5.	Hartman J., Bioetyka dla lekarzy, Wolters Kluwer Polska, 2011
6.	Hołówka J.: Etyka w działaniu. Pruszyński i S-ka. Warszawa, 2001
7.	Kodeks Etyki Lekarskiej z dnia 02 lutego 2004 roku
8.	Łuków P.: Granice zgody: autonomia zasad i dobro pacjenta. Scholar. Warszawa, 2005
9.	Muszala A.: Wybrane zagadnienia etyczne z genetyki medycznej. Kraków, 1998
10.	Muszala A. (red.), Encyklopedia bioetyki
11.	Nowacka M.: Etyka a transplantacje. PWN. Warszawa, 2003
12.	Olejnik S.: Etyka lekarska, Katowice, 1995
13.	Szewczyk K., Bioetyka
14.	Ślipko T. SJ: Bioetyka. Najważniejsze problemy. Wydawnictwo Petrus, Kraków 2009
15.	Bernard J.: Od biologii do etyki. Wydawnictwo Naukowe PWN Sp. z o.o., Warszawa, 1994
16.	Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i godności ludzkiej wobec zastosowań biologii i medycyny (Rada Europy, Oviedo, kwiecień 1997)
17.	Fenigsen R.: Przysięga Hipokratesa. Świat Książki. Warszawa 2010
18.	Supady J.: Historia dentystryki. Wydawnictwo Adi, Łódź, 2007
19.	The Human rights ethical and moral dimension of health care. (Europejski przewodnik po bioetyce, opracowany przez Zespół Ekspertów Rady Europy, zalecany lekarzom Europy). Tłum. T. Jasnowicz, Toruń 2005
20.	Wzór międzynarodowej przysięgi lekarza (Światowe Stowarzyszenie Lekarzy-WMA, Genewa 1949r.)
21.	Zalecenia dotyczące badań naukowych na ludziach (Światowe Stowarzyszenie Lekarzy-WMA, Helsinki, czerwiec 1964 r.)
22.	Ziółkowska Rudowicz E., Kładna A.: Kształcenie empatyczne lekarzy. Część I-IV. Polski Mercuriusz Lekarski, Nr 172, 173, 174, 2010.
Literatura uzupełniająca	

1. Dokumenty etyczne World Medical Association (Deklaracja helsińska, tokijska i inne) dostępne na stronie www.wma.net
2. Kielanowski T. (red.) Etyka i deontologia lekarska. PZWL. Warszawa 1985
3. Heimann T.: Etyka lekarska i obowiązki lekarza. Deontologia. Warszawa 1917
4. Chyrowicz B.: O sytuacjach bez wyjścia w etyce. Znak, Kraków, 2008
5. Biegański W.: Myśli i aforyzmy o etyce lekarskiej. Warszawa 1957
6. Abramsky L., Chapple J.: Diagnostyka prenatalna, Warszawa, 1996
7. Świerczyński M., Treple E.: Prawo farmaceutyczne. Wolters Kluwer Polska 2011.
8. Mac Intre A.: Krótka historia etyki. Wydawnictwo Naukowe PAN. Warszawa, 2012
9. Singer P.: Etyka praktyczna. Przekł. z ang. A. Sagan, Warszawa, 2003
10. Zasady dobrej praktyki badań klinicznych wydane przez Międzynarodową Konferencję ds. Harmonizacji w 1996 r.
11. Tulczyński A.: Wzory osobowe polskiej deontologii lekarskiej. Polskie Towarzystwo Higieniczne. Warszawa, 41, 1993

Nakład pracy studenta	
Forma nakładu pracy studenta (udział w zajęciach, aktywność, przygotowanie sprawozdania, itp.)	Obciążenie studenta [h] W ocenie (opinii) nauczyciela
Godziny kontaktowe z nauczycielem	7
Przygotowanie do ćwiczeń/seminarium	13
Czytanie wskazanej literatury	15
Napisanie raportu z laboratorium/ćwiczeń/przygotowanie projektu/referatu itp.	
Przygotowanie do kolokwium/kartkówki	10
Przygotowanie do egzaminu	
Inne	
Sumaryczne obciążenie pracy studenta	45
Punkty ECTS	0
Uwagi	

*Przykładowe sposoby weryfikacji efektów uczenia się:

EP – egzamin pisemny

EU – egzamin ustny

ET – egzamin testowy

EPR – egzamin praktyczny

K – kolokwium

R – referat

S – sprawdzenie umiejętności praktycznych

RZĆ – raport z ćwiczeń z dyskusją wyników

O – ocena aktywności i postawy studenta

SL – sprawozdanie laboratoryjne

SP – studium przypadku

PS – ocena umiejętności pracy samodzielnej

W – kartkówka przed rozpoczęciem zajęć

PM – prezentacja multimedialna

i inne